lerin yanında bu unvanları kullananların rütbeleri, nitelikleri, görevleri, yetkileri, yanlarında çalışan kişilerin üstlendikleri görevler, aldıkları ücretler, bulundukları şehirler ve onlarla ilişkilerini gösteren ferman örneklerine de yer verilmiştir. Eser Adnan Sadık Erzi tarafından *Ġunyetü'l-kâtib* ile birlikte yayımlanmıştır (s. 17-46). **5.** *Naṣîbü'l-fityân ve nesîbü'ṭ-ṭibyân*. Ebû Nasr Fârâbî'nin *Niṣâbü'ṣ-ṣıbyân*'ı örnek alınarak yazılan Arapça-Farsça manzum bir sözlüktür (Süleymaniye Ktp., Reşîd Efendi, nr. 978, Lala İsmâil, nr. 644, Hasan Hüsnü Paşa, nr. 1102; Kayseri Râşid Efendi Ktp., nr. 11.279). **6.** *Tuhfe-i Hüsâm*. Farsça-Türkçe manzum bir sözlüktür. Dihhudâ, *Fihristü Maḫṭûṭâti Mevṣıl*'da (s. 115) kayıtlı bulunan Hüsâm b. Hasan Künevî'ye ait Farsça-Türkçe manzum sözlüğün muhtemelen aynı eser olduğunu kaydetmektedir (*Luġatnâme*[2]: *Muḳaddime*, s. 223). Âgâ Büzürg-i Tahrânî, Hûî'nin bir divanı olduğunu söylemekte (*eẕ-Ẕerîʿa ilâ teṣânîfi'ş-Şîʿa*, IX/1, s. 236), ancak nerede bulunduğunu bildirmemektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Keşfü'ẕ-ẓunûn, II, 1945; M. Ali Terbiyet, *Dânişmendân-ı Azerbaycân*, Tahran 1935, s. 113-114; Mükrimin Halil Yinanç, "Anadolu Selçuklularına Ait Bazı Kaynaklar", *Ill. TTK Tebliğler* (1948), s. 96-102; Osman Turan, *Türkiye Selçukluları Hakkında Resmî Vesikalar*, Ankara 1958, s. 172-184; Yaşar Yücel, *XIII-XV. Yüzyıllar Kuzey-Batı Anadolu Tarihi, Çobanoğulları Candaroğulları Beylikleri*, Ankara 1980, s. 24-28; a.mlf., "Çobanoğulları", *DİA*, VIII, 354; Safâ, *Edebiyyât*, III/1, s. 285; A. Hayyampûr, *Ferheng-i Süḫanverân*, Tebriz 1340 hş., s. 157; Ahmed Münzevî, *Fihrist-i Nüsḫahâ-yı Ḫaṭṭî-yi Fârsî*, Tahran 1350 hş., III, 2122-2123; Âgâ Büzürg-i Tahrânî, *eẕ-Ẕerîʿa ilâ teṣânifi'ş-Şîʿa*, Beyrut, ts., IX/1, s. 236; Tevfîk-i Sübhânî, *Fihrist-i Nüsḫahâ-yı Ḫaṭṭî-yi Fârsî-yi Kitâbḫâne-i Maġnisa*, Tahran 1366 hş., s. 199-200; Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri*, s. 213; Dihhudâ, *Luġatnâme*[2] (Muîn), Mukaddime, s. 223, 225-226.

TAHSİN YAZICI

HUICI MIRANDA, Ambrosio
(1880-1973)

Endülüs tarihi üzerine yaptığı çalışmalarla tanınan İspanyol şarkiyatçısı.

Valencia'da (Belensiye) doğdu. Beyrut Saint Joseph Üniversitesi Doğu Dilleri Fakültesi'nde iki yıl (1905-1906) Arapça öğrendi. İspanya'ya dönerek Saragossa (Sarakusta) ve Salamanca (Selemenka) üniversitelerinde felsefe ve sosyal bilimler okudu; Madrid Üniversitesi'nde doktora yaptı. 1911'de El Instituto de Valencia'da Latince hocası olarak göreve başladı ve ölünceye kadar bu şehirde yaşadı. İspanya İç Savaşı sırasında (1936-1939) mal varlığını kaybetti ve bir süre hapis yattı. Savaştan sonra zamanını ağırlıklı olarak Mağrib ve Endülüs tarihi üzerinde çalışmaya ve bu alanlarla ilgili kaynak eserleri neşir ve tercüme etmeye ayırdı. Yazdığı ve yayımladığı eserlerle bilhassa Murâbıt ve Muvahhid dönemleri uzmanlığıyla milletlerarası düzeyde adını duyurdu.

Eserleri. A) Telif Eserleri. 1. *Estudio sobre la campaña de las Navas de Tolosa* (Valencia 1916). 609 (1212) yılında Muvahhidler'le Kastilya Krallığı ve müttefikleri arasında gerçekleşen ve Endülüs'ün zevali açısından bir dönüm noktası teşkil eden İkâb Savaşı'nın sebepleri, seyri ve sonuçları hakkındadır. **2.** *Las grandes batallas de la Reconquista durante las invasioner Africanas* (Madrid 1956). Endülüs'ün müslümanlardan geri alınması (reconquista) sürecinde Kastilyalılar ve Aragonlular'ın öncülük ettiği hıristiyan ordularıyla Murâbıtlar, Muvahhidler ve Merînîler arasında meydana gelen büyük savaşların ele alındığı bir araştırmadır. **3.** *Historia política del imperio almohade* (Tetuán 1956-1957). İki cilt olup Muvahhidler'in siyasî tarihiyle ilgilidir. **4.** *Historia musulmana de Valencia y su región. Novedades y rectificaciones* (Valencia 1970). Müellif, üç cilt olan bu eserin başında Ortaçağ İspanya tarihi açısından Arapça kaynakların önemi üzerinde durmakta, bunların Latince kaynaklardan daha ayrıntılı ve çok defa daha sağlam bilgiler içerdiğini belirttikten sonra İspanyol meslektaşlarının Arapça bilmedikleri için bu bilgilerden yararlanamayışlarını ciddi bir kusur olarak değerlendirip bu durumun onları İspanya'daki İslâm varlığı konusunda ön yargılı davranmaya yönelttiğini vurgulamaktadır. Eserin I. cildinde Valencia'nın Araplar tarafından fethi, bölgenin coğrafî özellikleri, nüfus yapısı ve fetihten mülûkü't-tavâif döneminin sonuna kadar geçirdiği siyasî gelişmeler; II. ciltte İslâm kaynaklarında "Seyyid" diye anılan Kastilyalı şövalye Rodrigo Diaz de Vivar'ın (El Cid Campeador) Belensiye'yi işgali (1094) ve burada kaldığı yıllar içerisinde şehir halkının karşılaştığı sıkıntılar; III. ciltte bölgenin Murâbıtlar ve Muvahhidler dönemindeki tarihi ayrıntılı biçimde ele alınmıştır.

B) Neşirleri. 1. *Las Crónicas latinas de la reconquista* (I-II, Valencia 1913). Yazar bu çalışmasıyla "reconquista"ya dair Latince kaynakları neşretmiştir. **2.** *al-Bayān al-Muġrib* (Tetuán 1963). İbn İzârî'nin eseri *el-Beyânü'l-muġrib*'in üçüncü bölümünün başka nüshalarını da dikkate alarak yaptığı yeni neşridir. **3.** "Kitâb et-Tabij fî l-Maġrib wa l-Andalus fî ʿaṣr al-Muvaḥḥidîn li-muʿallif maŷhûl" (*Revista del Instituto egipcio de Estudios Islámicos*, sy. 9-10 [Madrid 1961-1962], s. 15-256). Muvahhidler döneminde Endülüs ve Mağrib mutfağı için müellifi bilinmeyen önemli bir kaynaktır.

C) Tercümeleri. A. Huici Miranda, *Colección de crónicas árabes de la Reconquista* adlı eserinde "reconquista"ya dair şu Arap tarihlerini İspanyolca'ya çevirmiştir: **1.** *al-Ḥulal al-mawšiya, crónica árabes de las dinastias almorávide, almohade y benímerín* (Tetuán 1951). Müellifinin kimliği tartışmalı olan *el-Ḥulelü'l-mevşiyye*'nin tercümesidir. **2.** *al-Bayān al-Muġrib fi ijtiṣār ajbār mulūk al-Andalus wa al-Maġrib por Ibn Iḏhārī al-Marrakuši. Los almohades* (I-II, Tetuán 1953-1954). *el-Beyânü'l-muġrib*'in Muvahhidler'le ilgili bölümünün çevirisidir. **3.** *Kitāb al-Muʿŷib fi taljiṣ ajbār al-Maġrib por Abū Muḥammad ʿAbd al-Wāḥid al-Marrakuši* (Tetuán 1955). Abdülvâhid el-Merrâkûşî'nin *el-Muʿcib fî telḫîṣi aḫbâri'l-Maġrib* adlı eserinin tercümesidir. **4.** *al-Anīs al-muṭrib bi-rawḍ al-Qirṭās fi ajbār mulūk al-Maġrib wātārij Madīna Fās* (Valencia 1964). İbn Ebû Zer'in *Ravżü'l-ḳırtâs (el-Ḳırtâs)* adıyla meşhur olan eserinin çevirisidir. **5.** *Traducción de un manuscrito anónimo hispano-almohade de cocina* (Madrid 1966). Neşrini yaptığı *Kitâbü'ṭ-Ṭabîḫ*'in tercümesidir.

Müellifin bunların dışında *Collection diplomātica de Jaine I, el-Conquistaaor, años 1217a 1253* (Valencia 1966) adlı bir kitabı ile çeşitli ilmî dergilerde ve *Encyclopaedia of Islam*'ın ikinci baskısında yayımlanmış birçok makale ve maddesi bulunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Chejne, *Muslim Spain*, s. 504; a.mlf., *Historia de España musulmana*, Madrid 1980, s. 396-397; D. Wasserstein, *The Rise and Fall of the Party-Kings*, Princeton 1985, s. 314; M. Abdullah İnân, *Endelüsiyyât*, Küveyt 1988, s. 135-143; M. C. Hernandez, *el-Islam de al-Andalus: Historia y estructura de su realidad social*, Madrid 1992; P. Chalmeta, "Ambrosio Huici Miranda: 1880-1973", *Boletin de la Associación Española de Orientalistas*, sy. 10, Madrid 1974, s. 7-8.

MEHMET ÖZDEMİR